

17. "Den". 1861. № 1. 1–16 s.
18. *Pis'mo* Ivana Sergeevicha Aksakova Ju. Samarinu ot 6–8 marta 1861 : sb. st. SPb. : Nauka. 1994. S. 247–251.
19. *Slavjanofil'stvo* i sovremennost'. SPb. : Nauka. 1994. 259 s.
20. *Aksakov I. S.* Poln. sobr. soch. T. 5. M. : Tipografija M. G. Volchaninova. 1886. 675 s.
21. *Aksakov I. S.* Sochinenija. Slavjanofil'stvo i zapadnichestvo. 1860–1886. T. vtoroj. M. : Tipografija M. G. Volchaninova. 1886. 846 s.
22. *Cimbaev N. I.* I. S. Aksakov v obshhestvennoj zhizni poreformennoj Rossii. M. : Izd-vo Moskov. un-ta. 1978. 264 s.
23. *Aksakov I. S.* Sochinenija. Slavjanskij vopros. : Stat'i iz "Dnja", "Moskvy", "Moskvicha" i "Rusi". M. : Tipografija M.G. Volchaninova. 1886. 791 s.
24. *Rech' I. S.* Aksakova, proiznesennaja 22 ijunja 1878 v Moskov. Slavjan. Blagotvoritel'nom Obshhestve. Berlin, 1878. 24 c.
25. *Istorija vneshnej politiki Rossii.* Vtoraja polovina XIX veka (ot Parizh. mira 1856 g. do rus.-francuz. sojuza). M. : Mezhdunar. otnoshenija. 1999. 384 s.

УДК 159.9

Ліпін Микола, к. філос. н., доцент кафедри філософських та соціальних наук Київського національного торговельно-економічного університету

ПОТЕСТАРНІ МЕХАНІЗМИ ВИРОБНИЦТВА "КАРТИНИ СВІТУ"

Досліджено механізми виробництва реальності практиками влади. Розкрито взаємозалежність зникнення реальності від розширення тіла влади. Встановлено, що поширення владних відносин опосередковується розсудковим способом світосприйняття і мислення. Подібний спосіб відношення до світу спричиняє домінування принципу релятивізму, відповідно до якого правильним є те, що сприяє зростанню влади. В такому випадку відбувається девальвація понять "істина" і "реальність".

Ключові слова: влада, мова, розум, "картина світу", реальність, істина.

Липин Н. Потестарные механизмы производства "картины мира". Исследованы механизмы производства реальности практиками власти. Раскрыта взаимозависимость исчезновения реальности от расширения тела власти. Установлено, что распространение властных отношений опосредуется рассудочным способом мировосприятия и мышления. Такой способ отношения к миру приводит к доминированию принципа релятивизма, в соответствии с которым правильным становится то, что способствует росту власти. В таком случае происходит девальвация понятий "истина" и "реальность".

Ключевые слова: власть, язык, рассудок, "картина мира", реальность, истина.

Постановка проблеми. Людство рухається від стану майже повної неподільності зі світом до перетворення людини на панівний центр цього світу. В цьому ракурсі історію можна розглядати як процес емансипації людини, в межах якої людська самореалізація відбувається шляхом подолання світу. Результатом цього проекту звільнення стало те, що в епоху Відродження, вперше набуваючи "повноліття", людина починає втрачати цілий світ. У Новий час ця тенденція виявилася повною мірою: новоєвропейський індивід стверджує себе за рахунок світу, народження суб'єкта здобувається завдяки втраті джерела саморуху реальності, перетворення її в механічну сукупність об'єктів. Звуження субстанції до розмірів людини можна охарактеризувати як "онтологічну крадіжку", яка відбувається при безпосередній участі "волі до влади" [1, с. 139]. У русі сучасності спостерігається одна закономірність, підтвердженням якої є досі не зжите жорстке протиставлення "суб'єкта" і "об'єкта": чим "дрібніше" стає людина, тим "більше" вона затуляє собою світ. У контексті теми цього дослідження це означає: чим більше ілюзорним стає досвід реальності, тим більше всюдисущим постає тіло влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен влади є популярним об'єктом дослідження соціально-гуманітарної думки ХХ ст. Серед західноєвропейських авторів основних досліджень, які сприяли розвитку філософського розуміння влади, можна назвати Т. Адорно, Г. Арндт, Р. Барта, Ж. Бодріяра, П. Бурдьє, М. Вебера, Ж. Дельоза, Е. Канетті, О. Кожева, Н. Лумана, К. Маркса, Ф. Ніцше, М. Фуко, М. Гайдеггера, Ю. Габермаса, М. Горкхаймер. Окремі соціально-політичні та економічні аспекти владних відносин представлені в працях В. Дементьєва, Д. Белла, М. Ротбарта, Е. Тоффлера, М. Кастельє, В. Ледяєва, С. Московічі, Д. Норта, К. Поланьї, В. Ойкена, Ф. Фукуями, Е. Фромма, Дж. К. Гелбрейта, Ф. Гайєка.

Серед вітчизняних дослідників різноманітним аспектам проблеми формування "картини світу" присвячено праці Н. Ашиток, М. Гінзбург, Т. Лютого, Н. Поліщук, Л. Чернової [2–6].

Мета дослідження – розглянути сутність влади як одного зі способів "виробництва" реальності.

Матеріали та методи. У статті використано наукові публікації вітчизняних та іноземних авторів стосовно зазначених проблем. Під час дослідження застосовано як загальноаналітичні методи (аналізу та синтезу, узагальнення матеріалу), так і спеціальні – при розкритті теоретико-методологічних засад осмислення ролі та місця влади в суспільному бутті людини.

Результати дослідження. На початку ХХ ст., коли фундаментальна негарантованість людського буття постала не тільки як теоретична, але й як практична проблема, виявилось, що не менш проблематичним є і світ. Спочатку йшлося не про цілий світ, а лише про речі,

але навіть "повернення до речей", заявлене Е. Гусерлем, було вже непосильним тягарем для європейської людини. Надалі стає очевидним, що час втрати світу стає часом втрати власного "Я". Почуття цієї втрати на початку ХХ ст. репрезентовано в спробах екзистенціалізму осмислити факти "бездомності", "абсурдності" та "занедбаності" людського існування. Ще раніше воно було не просто осмислено, а буквально реалізовано в долі Ф. Ніцше через реальну самовтрату. Сьогодні поступово приходить усвідомлення того, що долі людини і світу нерозривно пов'язані. Таким чином, виснаження реального виявляється нерозривно пов'язане з нестачею людського.

Насправді, людина ніколи не може втратити остаточно зв'язок з реальністю, вона завжди так чи інакше занурена в певне відношення з нею. Інше питання, що детермінує форму цього відношення, виходячи з чого ми звертаємося до реальності і з чим всередині неї ми здатні зустрітися?

Починаючи з Нового часу, для європейської людини ставлення до реальності опосередковується владою, а відношення "людина-світ" виявляється владним. Необхідно підкреслити, що за трансформацією світовідношення приховується трансформація соціальних зв'язків. "Суб'єкт-об'єктний" тип діяльності визначає владу як домінуючий принцип не тільки відношення до зовнішньої реальності, а й як принцип міжособистісних зв'язків. У результаті світ і людина виявляються протиставленими один одному і, як наслідок, даними нам опосередковано через владу. Та ж сама трансформація відбувається всередині соціальних зв'язків: людина починає уявляти себе відокремлено від інших людей. За Т. Адорно і М. Хоркхаймер, *пробудження суб'єкта*, насамкінець, відбувається завдяки визнанню влади домінуючим принципом всіх відносин [7, с. 22].

Подібний спосіб сприйняття реальності неминуче відображається в способах її пізнання і самопізнання. Справа в тому, що ставлення до світу не може не обумовлювати відносини між людьми. Способи перетворення природи є визначальними в процесі розвитку людини: змінюючи світ, вона і сама змінюється. Адже способи нашого буття стають нашими здібностями [8, с. 35]. Дегуманізація реальності, нелюдське ставлення до світу стає продовженням "нелюдських" відносин всередині соціуму. Для того, щоб світ став сукупністю неживих об'єктів, для того, щоб його "розчаклували" (М. Вебер), необхідно було перетворити на річ людину.

Для епохи панування "інструментального розуму" характерним стає домінування такого сприйняття світу, в якому відбувається його редукція до емпірично даної реальності: світ зводиться до свого речового стану, збігається з ним і ним вичерпується. В результаті відбувається втрата досвіду *трансцендентного* і людське існування виявляється замкнутим у колі наявного. Універсалізація подібного

світосприйняття стає можливою за умови некритичного прийняття принципу *аісторичності*, згідно з яким те, що існує, не має свого походження, воно схоплюється як *готове*, об'єктно-речове. Перетворення суцього в субстрат, який підлягає утилізації, набувається ціною покірного підпорядкування розуму оточуючому середовищу [7, с. 42].

Суб'єктивний, частковий розум або точніше розсудок, у своїй активності спирається на "волю до влади", раціональність тут виступає лише інструментом задоволення ірраціональних потреб. Однак для того, щоб бути ефективним, владне відношення має схоплювати в навколишньому світі лише те, що позбавлене метафізичного, тобто надчуттєвого виміру. Логіка цього процесу полягає в редукції складності реальності до рівня придатної для використання даності, яка вже не може бути самодостатньою поза межами людської активності. Подобою життя наділяється лише те, чого торкається корисливий інтерес індивіда.

Панування принципів наявного існування стає можливим за умови втрати досвіду універсальної причетності людини до світового цілого. Як наслідок, стверджується впевненість у тому, що універсум тримається примусом, силою, як механічна єдність позбавлених внутрішнього зв'язку частин. Подібне світосприйняття є свідченням відсутності співпричетності людини до субстанціональної основи світу. Результатом втрати єдиної основи виявляється сприйняття будь-якого складного цілого як еkleктичного утворення.

Спосіб мислення, який представляє світ сукупністю роз'єднаних речей, в історії філософії визначається як розсудковий. У ситуації домінування розсудкової раціональності ми маємо справу виключно з не-живим, мертвим світом. До "смерті бога" і "смерті людини" доводиться додати "смерть світу". "Воля до влади" продукує розсудкову раціональність як інструмент мислення, основною метою якого є *самозбереження влади*. Суть цього процесу полягає в тому, що розсудок примушує реальність відповідати власній мірі, в той час як розумне мислення і діяльність приводять себе у відповідність з логікою розвитку реальності. Натомість у ситуації владних відносин ми маємо справу з процедурою "знерухомлення" реальності, позбавлення її джерела саморуху, адже причиною будь-якого руху прагне бути влада.

Важливим моментом є те, що тотальне "знелюднення" світу збігається з початком формування економіки капіталістичного типу. Її розвиток стає можливим за умови тотального руйнування традиційних соціальних зв'язків – саме тому К. Поланьї назвав цю велику трансформацію "сатанинським млином" [9, с. 46], результатом дії якого постає захоплення реальності атомізованим індивідом.

Примітно, що одночасно в класичній філософській традиції відбувається усвідомлення неможливості здобути панування над світом засобами "інструментального розуму" (розсудку). Вже в працях

I. Канта ревізія раціональних засобів пізнання приводить до усвідомлення того, що розсудок як інструмент осягнення природи схоплює не "річ-в-собі", а лише "явище", в результаті чого застосування розсудку жорстко обмежується в сфері метафізики.

Якщо у філософії I. Канта проблематизується пізнання природи, але ще залишається можливість осягнення людського універсуму, що і становить сутність філософського знання, то в пізніших варіаціях цієї гносеологічної драми зникає як можливість пізнання людини, так і сам предмет пізнання – людина. Це зникнення підтверджує адекватність кантіанського "агностицизму": "інструментальний розум" (розсудок) не тільки не здатний пізнати людину, він не може не редукувати людське буття до нижчих форм існування. Саме цей тип мислення розгортає себе як *панування*.

Таким чином, розсудок схоплює природу через внесення в предмет пізнання власної часткової міри. Розсудкова раціональність гарячково нишпорить своїми холодними щупальцями в пошуках піддатливого чуттєвого матеріалу (сировини) і, зіткнувшись з ним, негайно надає йому потрібну форму відповідно до логіки власних інтересів. "Інструментальний розум" тут репрезентує логіку розвитку домінуючого типу соціальних відносин. У жорнах "сатанинського млина" людська думка остаточно перемелюється в розсудок. Свого часу К. Свасьян зауважив, що в межах новоєвропейської філософії так і не було поставлено питання про те, *що таке думка*, за її природний стан брали панівний у межах ринкової економіки розсудок. Виникає враження, писав дослідник, що думка розуміється як щось очевидне, у той час як вона реалізується на кшталт несвідомої влади [10, с. 75].

Тобто думка, яка прагне стати владою, не може знати саму себе, не може бути рефлексивною. Адже влада завжди цурається теоретичної рефлексії, може, саме тому, як стверджують науковці, досі немає теорії влади [11, с. 206]. Навпаки, влада прагне приховати, міфологізувати своє походження. Власна незбагненність постає найбільш зручним станом для влади [12, с. 154–155]. Мислення як панування обмежує міру осягнення світу умовою самозабезпечення зростання влади. Більш того, розсудкові способи пізнання, тобто мислення як панування, є нічим іншим як наслідком утилітарності соціальних відносин, у межах яких людина дегуманізується, тобто втрачає людську подобу. Реальність стає нестерпною саме внаслідок дегуманізації людських відносин. У результаті людина біжить з нелюдської реальності, яка постає втіленням нестримних фантазій "розуму", що розгортається як влада.

Нині "міра розсудку" стає цілком здатною витіснити цілий світ за межі пізнавальних можливостей людини. "Обличчя світу" виявилось прихованим і тепер не піддається дешифруванню, відтепер світ перестає бути "спільником" нашого пізнання [13, с. 80]. Відсутність

"досвіду думки", а значить, і відчуття "іманентності природі" [10, с. 40], призводить до перетворення думки на проекцію дискурсу, в якому прагнення до влади розпізнається як сутнісне. Таким чином, чужа світова думка зсихається до слів. З огляду на це, впливає висновок: мислення – це говоріння, а істина – це правильність, тобто відповідність того, що говориться, тому, про що йдеться. Але проблема у тому, що виявляється, говорити тепер нема про що, адже "обличчя світу" приховано від нас, причому приховано воно нічим іншим, як практиками влади і насильства. Зведення мислення, яке раніше було самовиявленням буття, до дискурсивних форм з необхідністю розгортає його як владу. Дискурс, як вважав, наприклад, М. Фуко, потрібно розуміти як *насильство*, яке ми здійснюємо над речами, як певну практику, що ми їм *нав'язуємо* [13, с. 80].

Теоретичне осмислення мови у ХХ ст. фіксує її перетворення від "дому буття" до репресивних "засобів класифікації", від повноти мови (слова), в якому чуйне вухо здатне вловити "звістку про подію" [12, с. 93], до мови як засобу передання інформації. Саме в такому спотвореному об'єктно-речовому вигляді вона стає тим місцем, в якому з давніх-давен гніздиться влада [14, с. 546]. Відірвана від реальності мова обертається одним з найефективніших інструментів влади, адже паразитуючи на мові, влада вражає самі підвалини розвитку людини – сферу міжособистісних відносин.

Початковий образ світу дається людині через *звернення* до іншої людини. У цьому зверненні вона і сама для себе вперше стає явленою. Мова в такому ракурсі постає всезагальною (загальною-для-всіх) культурною формою прояву не тільки людини, але й світу. Саме світ задає об'єктивний логос звернення одного індивіда до іншого. Завдяки реальності людина здобуває предметний зміст мови. Людське звернення є діяльним, воно залучає іншого, робить його небайдужим мені, і тим самим, робить його здатним до спільної діяльності. Таким чином, діяльне слово втягує індивіда в небайдуже ставлення до іншої людини і до світу. У цьому небайдужому, чуттєвому відношенні індивід стає особистістю, тобто вільним суб'єктом. Однак мова, в якій гніздиться влада, починає виступати як самостійна, тобто така сила, що протистоїть індивіду. В такому випадку вона заступає, затуляє собою і світ, і людину. В результаті виходить, нібито не люди творять мову в своїх зверненнях до себе і до світу, а навпаки, мова "формує" і людину, і її "картину світу".

Таким чином, мова як панування є логічним продовженням людської активності, яка розгортається у формі "волі до влади". Спільним для них є прагнення надати реальності суб'єктивної міри, примусити її прийняти нав'язану ззовні форму. У даному моменті розкривається джерело будь-яких владних відносин. У цьому контексті

влада постає здатністю вносити в певний процес протиприродний, невластивий для нього елемент, тобто влада постає здатністю зумовлювати неприродну траєкторію розвитку реальності. Тому вона завжди спотворює реальність, змушує її відхилитися від власного сенсу і почати рухатися відповідно до привнесеної ззовні логіки. Звідси повсюдне прагнення влади поглинути істину, зробити її інструментом власного зростання. В контексті владної активності істина речі є неважливою, адже важливою є лише можливість її використання, утилізації для задоволення корисливого інтересу. За цих умов річ змінюється поза тим контекстом, в якому вона набуває смисл. Тому річ, як і діяльність щодо її утилізації, сама по собі виявляється позбавленою смислу, безглуздою. Влада стає необхідною там, де ми прагнемо досягнути зовнішнього відносно логіки перетворювального елемента реальності результату. Людина перетворює реальність за посередництвом інших людей, тому влада має суспільну природу.

З огляду на зазначене, владу можна визначити як здатність втручатися у природний хід справ [15, с. 54]. Всупереч розповсюдженій думці, влада завжди є "неприродним" елементом людських відносин. Навпаки, вона є процедурою *переривання* іманентної їм логіки розвитку. Влада до певної міри байдужа відносно об'єктивного смислу, вона паразитує на ньому, тому її модусом є *сваволя*, але *не свобода*. Особливо чітко ця властивість влади виявляється у здатності породжувати владу за допомогою загрози заподіяти смерть. Зрештою влада ґрунтується на можливості здійснювати фізичне насилля над людським тілом. На взаємозв'язку влади зі смертю у своїх дослідженнях наполягали такі мислителі, як Г. Гегель, Ж. Бодріяр, В. Подорога та С. Жижек.

Широко відомим є висловлювання про продуктивний характер влади. Вона, як вважав М. Фуко, виробляє реальність [16, с. 283]. Показово, що "картина світу" виникає як уявлення про світ саме в Новий час, тобто в час тотального утвердження "волі до влади". Уявлення про світ, на думку М. Гайдеггера, конституюється відповідно до того, яким він постає для нас у колі повсякденного існування: різноманіття реальності упаковується в межі повсякденної практики, виходячи з якої людина ставить суще перед собою, уявляє його. Подібне уявлення визначається специфічною формою людської активності, яка стає домінуючою в епоху формування капіталізму з характерними для нього способами панування над сущим. Людина тут ставить перед собою лише те, у чому вона може бути впевненою, тобто те, що може бути в будь-який момент утилізованим, застосовано для задоволення суб'єктивного інтересу. Тому подібне світовідчуття ґрунтується на розрахунку, бо тільки процедура розрахунку того, що уявляється, гарантує впевненість у ньому [1, с. 59]. Проте подібне уявлення вже не є обережним та чуйним сприйняттям присутнього,

прислуховуванням до нього, воно перестає бути розкриттям себе речам, а радше розгортається як їх схоплювання. Поставлене навпроти індивіда суще редукується до рівня гарантованих даностей, серед яких стверджується новоевропейський суб'єкт. Звідси, якщо вірити М. Гайдеггеру, основним процесом Нового часу постає підкорення *світу як картини*. Слово "картина" означає тут конструкт уявлення, що здійснює уречевлення. Людина бореться тут за позицію такого сущого, яке всьому задає міру і приписує норму [1, с. 52].

Таким чином, уявлення, що формує "картину світу", породжується владним відношенням, і відповідно до сутності влади воно ігнорує іманентну логіку розвитку світу. Ці витончені механізми оформлення уявлень про світ заступають те, що власне є. Те, що ми примушуємо, заставляємо, спотворюється і постає перед нами у частковому вигляді. Заставляючи, ми ставимо перед собою штучний, несправжній образ реальності. Таким чином, "картина світу" – це результат спотворення об'єктивної реальності. Світ "за-ставили", заступили розсудковими схемами. Те, що власне є, "за-ставляється" уявленнями здорового людського глузду, який з легкістю гвалтує реальність для задоволення своїх егоїстичних потреб. І це "за-ставлення" відбувається не випадково, в основі його міститься принцип усебічно пануючого способу уявлення [17, с. 118].

"За-ставлення" – це не тільки процес заступання "світла буття"; змушуючи, заставляючи, людина перестає бути проявом неприхованого. Як пише В. Візгін, заступаючи "світло буття" і заставляючи, людина здійснює одне й те ж саме: заставляючи, тобто загороджуючи світло буття, людина запускає механізм примусу. Отже, коли ми ставимо дещо між собою та світом, ми протистоїмо світові, загороджуємо його, в цей момент розгортається примус. Іншими словами, панування поставу є "царством необхідності", несвободи. Світ примусу – світ затемнення, заставленого і забуття [18, с. 421].

Крізь владне відношення світ переломлюється специфічним чином. Справа в тому, що влада прагне забезпечити лише саму себе, тобто метою її існування є лише вона сама. Тому сумнівно, що влада може бути простим засобом, адже для того, щоб вона стала дійсним засобом, необхідно ввести її у контекст, що перевищує її, у щось таке, що буде виступати відносно влади метою, до чого вона буде прагнути як частина до цілого. Але для цього влада повинна змінити свою сутність, свій спосіб існування, тобто стати чимось іншим. Будь-яка мета, в якій починає гніздитися влада, нехай навіть під маскою засобу, потрапляє у небезпеку зрадити себе. Бо суть справи, як зазначав Г. Гегель, вичерпується не своєю метою, а своїм здійсненням [19, с. 9]. Влада контамінує будь-яку мету, навіть якщо вона позиціонує себе лише засобом досягнення мети. Завжди існує ризик, що в процесі здійснення поставлених цілей ми отримуємо щось зовсім інше, ніж

спочатку ставили собі за мету. Засіб може обернутися метою, адже весь процес досягнення мети непомітно виявляється процесом саморозгортання влади.

Таким чином, влада виробляє реальність, але для цього вона спочатку повинна розчистити місце, на якому буде зводитися нова, потрібна "картина світу". З цією метою влада проникає в смисли світу і починає паразитувати на них. Тому "картина світу" не є чимось абсолютно новим або відмінним від світу. Ні, в її формуванні використовується смисл, логос світу, і через це він перекинується, утилізується. Так скрізь, де свої права заявляє влада, відбувається перекинування реальності. Наприклад, за С. Соловейчиком, коли влада стає неодмінною умовою освіти і виховання, тоді вони перетворюються на процес підпорядкування дитини. Починається найгірше, що тільки може бути у вихованні: боротьба за владу [20, с. 321]. Те ж саме відбувається в сферах діяльності, які, здавалося б, споконвіку пов'язані з владою: "владна форма" спотворює управлінську діяльність, управління справою замінюється управлінням людьми, що спирається на насильство [21, с. 159]. І навіть зв'язок політики і влади не є таким однозначним, як ми звикли вважати. Як писав Ж. Рансьєр, ми відразу ж опускаємо політику, "перескакуємо" через неї, якщо ототожнюємо її з практикою влади, з боротьбою за володіння нею [22, с. 194].

Висновки. Влада як спосіб забезпечення панування людини в своїх граничних проявах обертається нічим іншим, як втратою людського в людині. Сутністю цього процесу є самозабезпечення влади. Усе, що існує, втягується у вигляді ресурсу в боротьбу за владу. Як писав про це М. Гайдеггер, вся боротьба за владу заздалегідь вже підвладна владі. Воля до влади тільки уповноважує цю боротьбу. Влада ж завдяки цій боротьбі опановує людські маси таким чином, що позбавляє людей можливості коли-небудь вибратися на її шляхах із забуття буття [1, с. 187]. Таким чином, влада виявляється безвихідною, з неї дійсно немає виходу, тому що для влади немає різниці між реальністю і тим, чим ми її заставили, а значить, вона відлучається і від істини. Замість істини залишається її сурогат – правильність у формі того, що забезпечує зростання влади. Правильним виявляється все те, що служить розгортанню влади. Більш того, влада не просто витісняє істину, вона ставить на її місце правильність і цим перекинує сутність істини. Тоді замість реальності утворюється порожнеча, яку людина намагається заповнити різноманітними симулякрами. Парадоксальним чином прагнення до повноти світу може заміщатися владою як прагненням панувати над реальністю. Для цього потрібно спростити різноманіття світу до одного з його абстрактних моментів. Усюди, де світ заступатиметься цими розсудковими абстракціями, на перший план виходить влада. Так, у К. Маркса об'єктивна реальність спотворюється, перевертається з ніг на голову в ідеології, у М. Гайдеггера

буття заміщається "картиною світу", у Р. Барта світ "заставляється" всепоглинаючим міфом, у М. Фуко – дискурсом, а у Ж. Бодрієра – симулякрами. І завжди процедура вихолощення реальності пов'язана з владою, між світом і людиною поміщається влада в різних іпостасях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Хайдеггер М.* Время и бытие. Статьи и выступления ; пер. с нем. М. : Республика, 1993. 447 с. (Серия Мыслители XX в.).
2. *Ашиток Н. І.* Мовна картина світу у філософсько-освітньому аспекті. Вісн. Нац. авіа. ун-ту. Серія Філософія. Культурологія. 2010. № 2. С. 40–43. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2010_2_9.
3. *Гінзбург М. Д.* Наукова картина світу як засіб інтегрувати та систематизувати фахові знання. Вісн. Нац. авіа. ун-ту. Серія Філософія. Культурологія. 2012. № 2. С. 9–17. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2012_2_4.
4. *Лютій Т. В.* Постмодерні теорії та ідеологія. Наук. записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство. 2017. Т. 192. С. 3–8. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAfr_2017_192_3.
5. *Поліщук Н. В.* Філософсько-освітній і педагогічний аспекти формування антропокосмічно-духовної картини світу у молоді в умовах інформаційно-високотехнологічного науково-технічного прогресу. Гілея : Наук. вісн. 2016. Вип. 112. С. 258–265. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_112_63.
6. *Чернова Л. П.* Закономірності формування нової картини світу. Гілея : Наук. вісн. 2014. Вип. 89. С. 205–210. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_89_53.
7. *Адорно Т., Хоркхаймер М.* Диалектика Просвещения. Философские фрагменты ; пер.с нем. М. Кузнецова. М., СПб. : Медиум, Ювента, 1997. 310 с.
8. *Лобастов Г.* Философско-педагогические этюды. М. : Микрон-принт, 2003. 328 с.
9. *Поланьи К.* Великая трансформация: политические и экономические истоки нашего времени ; пер. с англ. А. А. Васильева, С. Е. Федорова и А. П. Шурбелева. СПб. : Алетейя, 2002. 320 с.
10. *Свасьян К. А.* Философское мировоззрение Гёте. М. : Evidentis, 2001. 224 с.
11. *Власть: Очерки современной политической философии Запада* / авт. сост. В. В. Мшвениерадзе, И. П. Кравченко, Е. В. Осипова и др. М.: Наука, 1989.
12. *Бибихин В. В.* Язык философии ; 3-е изд., стер. СПб. : Наука, 2007. 389 с. (Слово о сущем).
13. *Фуко М.* Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет ; пер. с фр. М. : Касталь, 1996. 448 с.
14. *Барт Р.* Избранные работы: Семиотика: Поэтика ; пер. с фр. / сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. М. : Прогресс, 1989. 616 с.
15. *Филиппов А.Ф.* Критика Левиафана. Шмит К. Левиафан в учении о государстве Томаса Гоббса ; пер. с нем. Д. В. Кузницына. СПб. : Владимир Даль, 2006. С. 5–100.

16. Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы ; пер. с фр. В. Наумова. М. : Ad Marginem. М., 1999. 480 с.
17. Хайдеггер М. Что зовется мышлением? ; пер. Э. Сагетдинова. М. : Территория будущего, 2006. Серия "Унт-ская библиотека Александра Погорельского. 320 с.
18. Визгин В. П. Философия Габриэля Марселя: темы и вариации. СПб. : Мирь, 2008. 711 с.
19. Гегель Г. Феноменология духа. История философии. М. : Эксмо, 2007. 880 с. (Антология мысли).
20. Соловейчик С. Л. Педагогика для всех: Книга для будущих родителей. 2-е изд. М. : Дет. лит., 1989. 367 с.
21. Михайлов Ф. Т. О диалектике. Избранное. М. : Индрик, 2001. С. 156–182.
22. Рансьер Ж. На краю политического ; пер. с фр. Б. М. Скуратова. М. : Праксис, 2006. 240 с.

Стаття надійшла до редакції 09.01.2018.

Lipin M. Potostery mechanisms of the production of "picture of the world".

Background. *Humanity is moving from a state of almost complete indivisibility with the world to transforming man into the ruling center of this world. In this perspective, history can be regarded as the process of human emancipation, within which human self-realization takes place by overcoming the world. As a result of this liberation project, the following pattern appears: the "smaller" the person becomes, the more "it" shades off the world, the more illusory becomes the experience of reality, the more ubiquitous authority body becomes.*

The aim of the article is to consider the essence of power as one of the ways of producing reality.

Materials and methods. *The article uses scientific publications of domestic and foreign authors on these problems. During the research, general analytical methods were used: analysis and synthesis, generalization of material, as well as special ones in revealing theoretical and methodological principles of understanding the role and place of power in the social existence of man.*

Results. *At the beginning of the 20th century, when the fundamental insecurity of human existence arose not only as a theoretical but also as a practical problem, it turned out that the world was also no less problematic. Time of loss of the world is sometimes a loss of its own "I". The feeling of this loss in the early twentieth century is represented in the attempts of existentialism to comprehend the facts of "homelessness", "absurdity" and "neglect" of human existence. Earlier, it was not just understood, but literally realized in the fate of F. Nietzsche because of his losing himself. Today, gradually comes the realization that the fate of man and the world are inextricably linked. Thus, the depletion of the real manifests itself inextricably linked to the lack of human.*

Conclusion. *Power as a way of ensuring the rule of man in its limit manifestations turns into a loss of human in man. The essence of this process is self-sufficiency of power. Everything that exists is involved as a resource in the struggle for power. As M. Heidegger wrote, the whole struggle for power in advance is already under the control of the authorities. Instead of reality, a void is created, which a person tries to fill in with various simulacra.*

Keywords: power, language, mind, "picture of the world", reality, truth.

REFERENCES

1. *Hajdegger M.* Vremja i bytie. Stat'i i vystuplenija ; per. s nem. M. : Respublika, 1993. 447 s. (Serija Mysliteli XX v.).
2. *Ashytok N. I.* Movna kartyna svitu u filofs'ko-osvitn'omu aspekti. Visn. Nac. avia. un-tu. Serija Filosofija. Kul'turologija. 2010. № 2. S. 40–43. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2010_2_9.
3. *Ginzburg M. D.* Naukova kartyna svitu jak zasib integruvaty ta systema-tyzuvaty fahovi znannja. Visn. Nac. avia. un-tu. Serija Filosofija. Kul'turologija. 2012. № 2. S. 9–17. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2012_2_4.
4. *Ljutyj T. V.* Postmoderni teorii' ta ideologija. Nauk. zapysky NaUKMA. Filosofija ta religijeznavstvo. 2017. T. 192. S. 3–8. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAfr_2017_192_3.
5. *Polishhuk N. V.* Filofs'ko-osvitnij i pedagogichnyj aspekty formuvannja antropokosmichno-duhovnoi' kartyny svitu u molodi v umovah informacijno-vysokotehnologichnogo naukovo-tehnichnogo progresu. Gileja : Nauk. visn. 2016. Vyp. 112. S. 258–265. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_112_63.
6. *Chernova L. P.* Zakonomirnosti formuvannja novoji' kartyny svitu. Gileja : Nauk. visn. 2014. Vyp. 89. S. 205–210. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_89_53.
7. *Adorno T., Horkhajmer M.* Dialektika Prosveshhenija. Filosofskie fragmenty ; per. s nem. M. Kuznecova. M., SPb. : Medium, Juventa, 1997. 310 s.
8. *Lobastov G.* Filosofsko-pedagogicheskie jetjudy. M. : Mikron-print, 2003. 328 s.
9. *Polan'i K.* Velikaja transformacija: politicheskie i jekonomicheskie istoki nashego vremeni ; per. s angl. A. A. Vasil'eva, S. E. Fedorova i A. P. Shurbeleva. SPb. : Aletejja, 2002. 320 s.
10. *Svas'jan K. A.* Filosofskoe mirovozzrenie Gjote. M. : Evidentis, 2001. 224 s.
11. *Vlast': Oчерki sovremennoj politicheskoi filosofii Zapada / avt. sost. V. V. Mshvenieradze, I. P. Kravchenko, E. V. Osipova i dr. M.: Nauka, 1989.*
12. *Bibihin V. V.* Jazyk filosofii ; 3-e izd., ster. SPb. : Nauka, 2007. 389 s. (Slovo o sushhem).
13. *Fuko M.* Volja k istine: po tu storonu znanija, vlasti i seksual'nosti. Raboty raznyh let ; per. s fr. M. : Kastal', 1996. 448 s.
14. *Bart R.* Izbrannye raboty: Semiotika: Pojetika ; per. s fr. / sost., obshh. red. i vstup. st. G. K. Kosikova. M. : Progress, 1989. 616 s.
15. *Filippov A.F.* Kritika Leviafana. Shmit K. Leviafan v uchenii o gosudarstve Tomasa Gobbsa ; per. s nem. D. V. Kuznicyna. SPb. : Vladimir Dal', 2006. S. 5–100.
16. *Fuko M.* Nadzirat' i nakazyvat'. Rozhdenie tjur'my ; per. s fr. V. Naumova. M. : Ad Marginem. M., 1999. 480 s.
17. *Hajdegger M.* Chto zovetsja myshleniem? ; per. Je. Sagetdinova. M. : Territorija budushhego, 2006. Serija "Unt-skaja biblioteka Aleksandra Pogorel'skogo. 320 s.
18. *Vizgin V. P.* Filosofija Gabrijelja Marselja: temy i variacii. SPb. : Mir, 2008. 711 s.
19. *Gegel' G.* Fenomenologija duha. Istorija filosofii. M. : Jeksmo, 2007. 880 s. (Antologija mysli).
20. *Solovejchik S. L.* Pedagogika dlja vseh: Kniga dlja budushhih roditelej. 2-e izd. M. : Det. lit., 1989. 367 s.
21. *Mihajlov F. T.* O dialektike. Izbrannoe. M. : Indrik, 2001. S. 156–182.
22. *Rans'er Zh.* Na kraju politicheskogo ; per. s fr. B. M. Skuratova. M. : Praksis, 2006. 240 s.